

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

KORESPONDENČNÍ VOLBA

Mgr. Štěpán Pecháček, Ph.D.

Informační podklad č. 1.222
září 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

Obsah:

OBECNĚ K VÝKONU VOLEBNÍHO PRÁVA.....	2
OBECNĚ KE KORESPONDENČNÍ VOLBĚ A K DISKUSÍM O JEJÍM ZAVEDENÍ V ČR.....	4
SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO.....	5
SLOVENSKO.....	6
RAKOUSKO	8
POLSKO.....	10
ZÁVĚR	11

Obecně k výkonu volebního práva

Volební právo je základním politickým právem každého občana. Článek 2 ústavy ČR stanovuje, že *lid je zdrojem veškeré státní moci a vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní*. Lid sice může, podle odst. 2 tohoto článku, vykonávat za ústavně vymezených podmínek svoji moc i přímo, ale základní formou výkonu státní moci je forma reprezentativní. Výkon moci lid deleguje na své zástupce prostřednictvím voleb. Cyklické konání voleb je tak arbitrárním předpokladem demokratického politického systému a svobodné volby jsou základním předpokladem existence demokratické společnosti. Ústavní systémy demokratických zemí proto zakotvují základní principy, které mají uchránit svobodu výběru volených zástupců občanů. Samotný proces výběru kandidátů zastupitelů je důležitý nejenom pro stabilitu ústavního a politického systému, ale také pro udržování principu svrchovanosti lidu.

U volebního práva, obdobně jako u jiných oblastí práva, můžeme rozlišit dva základní aspekty – objektivnost a subjektivnost. Objektivní volební právo představuje normy a pravidla regulující procedurální průběh voleb. Subjektivní podoba volebního práva spočívá v samotném právu volit a být volen, tedy ve výkonu aktivního a pasivního volebního práva. Objektivně je volební právo nástrojem naplnění politické vůle lidu jejímž prostřednictvím je umožněno personální obsazení veřejných funkcí. Subjektivně, z pohledu občana, jde o nástroj pro vyjádření názoru, politického přesvědčení.

Proto, subjektivně z pohledu jednotlivce, není právem absolutním, ale jeho využívání je regulováno za účelem zajištění objektivního účelu jeho existence. Cílem zákonodárce ve svobodné společnosti je hledání vyvážené polohy mezi naplněním očekávání, která vyplývají z objektivního a subjektivního obsahu volebního práva.

Regulace subjektivního obsahu volebního práva dnes spočívá především v omezení věkové hranice pro jeho výkon. Jedná se o vymezení základního politického práva, proto je věková hranice pro výkon aktivního i pasivního volebního práva vymezena přímo v ústavě. Aktivní volební právo je článkem 18 ústavy omezeno dosažením 18 let, pasivní volební právo je článkem 19 ústavy omezeno na dosažení věku 21 let pro volby do Poslanecké sněmovny a dosažení 40 let pro volby do Senátu.

Obsah volebního práva je ústavně omezen ve dvou směrech. Článek 18 ústavy jednak stanoví, že volby do Poslanecké sněmovny se konají poměrným systémem a pro volby do Senátu systémem většinovým.¹ Kromě toho čl. 18 vymezuje jako základní atributy volebního práva všeobecnost, rovnost, přímost a tajnost výkonu volebního práva.

Tajnost – nesmí být možné spojit voliče s odevzdaným hlasem. Volič má právo se rozhodovat svobodně a nezávisle na jakýchkoliv vnějších vlivech.

Přímost – volba je prováděna přímo voličem. Zásada přímosti je odvozena od principu nezcizitelnosti volebního práva. V některých zemích je oproti tomu možná volba v zastoupení (Belgie, Francie, Nizozemsko), kde zastupující volič učiní konkrétní krok, ke kterému je pověřen. Na zastupujícího voliče tak není převedeno právo rozhodovat za oprávněného voliče.

Rovnost – princip podle kterého má každý volič jeden hlas a váha všech hlasů je stejná. Toto pravidlo se promítá do praktické konstrukce volebního systému, kdy se vyžaduje, aby jednoho poslance volil přiměřeně stejný počet voličů. Rovnost je tak vytvářena i mezi kandidáty. Rovnost je také projevem individuálního charakteru volebního práva².

Všeobecnost – stanovuje, že právo volit mají všichni občané bez jakýchkoliv omezení pokud jde o rasu, barvu pleti, příslušnost k národu, národnosti, jazyku, pohlaví, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Další podmínky pro výkon volebního práva a pro způsob organizace voleb umožňuje ústava na základě článku 20 upravit prostým zákonem. Zákon nesmí výkon volebního práva a způsob organizace voleb upravit v rozporu se základními ústavními principy.

---

¹ Především k obsahu poměrného volebního systému se vyjádřil ústavní soud ve svém nálezu č. 64/2001 Sb. (sp. zn. Pl. ÚS 42/2000).

² Tento princip nelze vykládat absolutně. Ústavní soud ve svém rozhodnutí ohledně stížnosti na regulérnost voleb v Praze v roce 2010. Ústavní soud konstatoval, že princip rovnosti nelze brát absolutně, ale že tento princip je relativní. Podle ÚS je přípustné i určité omezení takovéto rovnosti. Faktické rovnosti hlasů nelze dosáhnout; skutečná rovnost volebního práva není dosažitelná už jenom s ohledem na rozdílnou volební účast v jednotlivých obvodech. (Pl.ÚS 52/10)

Obecně ke korespondenční volbě a k diskusím o jejím zavedení v ČR

Korespondenční volba je jednou z možností jak umožnit voliči využít aktivního volebního práva a přitom nespojovat výkon volebního práva s nutností fyzické přítomnosti v určitém čase na určitém místě. Korespondenční volba je prostředkem, jak vyvázat volební akt z vymezeného prostoru, a to téměř absolutně. V současné době není korespondenční volba pro volby (na jakékoliv úrovni) v České republice umožněna. V minulých volebních obdobích můžeme nalézt pokusy o její zavedení. V roce 2004 předložil Senát návrh na změnu volebního zákona, která by umožnila korespondenční volbu pro občany žijící v den konání voleb v zahraničí.³ Vláda přijala k návrhu negativní stanovisko, ve kterém mimo jiné uvedla, že: *předložený návrh zákona neřeší otázku zavedení institutu korespondenčního hlasování komplexním způsobem, neboť tento institut by se měl podle návrhu vztahovat pouze na občany České republiky žijící v zahraničí a dále by se měl vztahovat pouze na volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky*. Důvodem předloženého návrhu byla podle předkladatelů zejména skutečnost, že občané žijící v zahraničí mohou hlasovat pouze na zastupitelském úřadě. Tato možnost byla zavedena zákonem 204/2000 Sb., který zákon o volbách změnil vytvořením tzv. zvláštních volebních okrsků pro hlasování do Poslanecké sněmovny mimo území ČR na zastupitelských a konzulárních úřadech České republiky, což znamenalo možnost občanů pobývajících mimo území své vlasti účastnit se voleb do Poslanecké sněmovny.

Předkladatelé k tomu uvedli: *Nezřídka ale občan nemůže volbu v omezeném časovém termínu a na stanoveném místě osobně prezenčně uplatnit. Zvláště pro naše občany v zahraničí je reálná možnost účasti ve volbách zcela zásadně omezena složitými procedurálními postupy a tisíci kilometrovými vzdálenostmi do volebních místností. To je zapříčiněno především tím, že v současné době je nutné při hlasování v zahraničí se dostavit osobně na zastupitelský úřad České republiky a hlasovat tak v rámci tzv. zvláštního volebního okrsku. V některých státech zastupitelské úřady České republiky chybí. V praxi pak dochází k situacím, kdy se čeští občané pobývající v zahraničí k výkonu volebního práva nedostanou. V tomto případě sice není těmto občanům výkon volebního práva upřen de iure, ovšem de facto mají výše uvedené skutečnosti za následek neúčast těchto občanů České republiky v příslušných volbách.*

---

³ Senátu předložila návrh zákona skupina senátorů ve složení: J. Seitlová, J. Liška, K. Tejnora, F. Kopecký, A. Novák, J. Pospíšil, L. Sefzig, P. Eybert, I. Adamec, T. Julínek, Z. Bárta, V. Domšová, J. Ruml, J. Jařab, M. Mejstřík, K. Barták, J. Šula, P. Pithart, J. Moserová. Viz [Sněmovní tisk č. 945, 4. volební období](#).

Návrh neobsahoval možnost korespondenční volbu pro občany ČR zdržující se na území České republiky. Ústavně právní výbor Poslanecké sněmovny přijal na své 71. schůzi 14. září 2005 pozměňovací návrh, kterým rozšiřoval právo korespondenční volby i na občany žijící v době konání voleb na území České republiky: *Volič, který nebude ve volbách do Poslanecké sněmovny hlasovat ve volební místnosti ve volebním okrsku, kde je zapsán ve stálém seznamu nebo ve zvláštním seznamu vedeném podle § 6 odst. 5 písm. a), může hlasovat korespondenčně za podmínek stanovených tímto zákonem.*

V závěrečném vystoupení za předkladatele senátorka Jitka Seitlová podpořila pozměňovací návrh ústavně právního výboru týkající se rozšíření možnosti zvolit si korespondenční volbu na všechny občany ČR: *tímto komplexním pozměňovacím návrhem je fakticky dosaženo sloučení maximální možné dohody, já bych se dokonce odvážila říci napříč politickým spektrem, z hlediska toho, jak má probíhat a zda má probíhat korespondenční volba. Komplexní pozměňovací návrh je totiž fakticky sloučením vládního návrhu, který přišel do Sněmovny zhruba o měsíc později než senátní návrh.*

Návrh zákona nakonec nebyl ve třetím čtení v Poslanecké sněmovně přijat, především v důsledku absence podpory poslanců ODS a KSČM.⁴

Vláda, jak uvedla senátorka Seitlová, předložila v mezidobí projednávání senátního návrhu vlastní návrh novely volebního zákona,⁵ který obsahoval návrh na zavedení korespondenční volby. Tento návrh zákona však nakonec nebyl věcně projednáván, nedošlo ani k prvnímu čtení.

Spolková republika Německo

Volby do Bundestagu (Spolkového sněmu) jsou upraveny spolkovým volebním zákonem (Bundewahlgesetz, BWG)⁶, který v § 14 stanoví, že volit může občan, jenž je registrovaný k volbám v příslušném volebním okrsku nebo je držitelem volební karty (obdoba českého volebního průkazu). O volební kartu musí volič požádat v příslušném volebním okrsku. Ve volebním seznamu je u jeho jméno zaznamenáno W (*Wahlschein*). Občané s vydanou volební kartou mohou podle čl. 14 volit v jakémkoliv jiném volební okrsku a také korespondenčně.

Konkrétní průběh korespondenční volby je upraven v § 36 volebního zákona. Předně platí, že obálka, která obsahuje zalepenou obálku s vyplněným hlasovacím lístkem a volební kartu,

⁴ 48. schůze, 162. hlasování, 14. 10. 2005, 12:24 Novela z. o volbách do Parlamentu České republiky. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&T=945> [21. 6. 2012]

⁵ Sněmovní tisk č. 1075. 4. volební období

⁶ Dostupný na: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/BWG.htm#ToC5> [25. 6. 2012]

musí být na příslušné místo⁷ doručena nejpozději do 18 hodin volebního dne. Na volební kartě musí volič nebo jemu asistující osoba⁸ čestně prohlásit, že hlasovací lístek byl vyplněn v souladu s voličovou vůlí. Volební komisař v příslušném volebním okrsku má pravomoc nechat prošetřit pravost tohoto prohlášení. Kdo se dopustí jeho falšování, může být podle § 156 trestního zákoníku potrestán odnětím svobody až na tři roky.⁹

Oficiální obálku obsahující zalepenou obálku s hlasovacím lístkem a volební kartu s prohlášením může volič odeslat bezplatně na určenou adresu volebního okrsku. Federální vláda refunduje státní poště náklady spojené s tímto úkonem. Pokud volič zvolí jinou formu odeslání, musí zaplatit příslušný obnos.

Podle některých údajů je korespondenční volba využívána cca 20 % voličů.¹⁰ Korespondenční volba je také pro německé občany trvale nebo dočasně žijící v zahraničí jedinou možností, jak se voleb zúčastnit. V roce 2005 bylo 55 000 německých občanů registrováno jako žijících v zahraničí. Oficiální statistiky o využívání korespondenční volby se mezi těmito občany se nevedou.¹¹

Německá úprava je ve svém důsledku velice liberální: ponechává na voliči, popřípadě na jeho asistentovi, prohlášení o osobním provedení volby, a tedy o tom, že odeslaný hlasovací lístek odpovídá vůli voliče. Pokud by se někdo dopustil falšování tohoto čestného prohlášení, potom se dopouští trestného činu podle trestního práva.

Slovensko

Volby do Národní rady Slovenské republiky jsou upraveny zákonem č. 333/2004 Z.z., o volbách do Národnej rady Slovenskej republiky, ve znění pozdějších změn.

Korespondenční volba je vymezena jako jeden ze způsobů volby. § 27, odst. 2 stanoví, že volič může volit *mimo území republiky prostřednictvím pošty*.

§ 34 upravuje volbu poštou voličů, kteří nemají na území Slovenské republiky trvalý pobyt. Voličům, kteří nemají trvalý pobyt na území SR a jsou zapsáni ve zvláštním seznamu

---

⁷ Adresa je vyplněna na návratové obálce.

⁸ Asistenta může mít osoba, která je např. negramotná nebo z jiných psychických či fyzických důvodů není schopna vyplnit hlasovací lístek osobně. Nejedná se o volbu v zastoupení, volič musí být přítomen, asistent jedná podle jeho instrukcí.

⁹ Trestní zákoník dostupný na: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm#156> [25. 6. 2012]

¹⁰ Thomas Rösler: Electronic Voting over the Internet – an e-Government Speciality. Institute for Applied Information Processing and Communications, University of Gratz.

Dostupné na: https://online.tugraz.at/tug_online/voe_main2.getvolltext?pCurrPk=34776 [25. 6. 2012]

¹¹ <http://aceproject.org/ace-en/topics/va/the-cost-of-external-voting-some-examples> [26. 6. 2012]

voličů,¹² který vede městská část Bratislava-Petržalka, zašle tato městská část nejpozději 35 dnů před konáním voleb na adresu místa pobytu:

- a) hlasovací obálku (neprůhledná obálka stejné velikosti, kvality a barvy opatřená úředním razítkem obce),
- b) hlasovací lístky,
- c) návratovou obálku,
- d) poučení o způsobu hlasování.

Návratová obálka musí obsahovat nápis *volba poštou*. Musí na ní být uvedena adresa sídla městské části Bratislava-Petržalka coby adresáta a adresa voliče jako odesílatele. Po vložení hlasovacího lístku do hlasovací obálky vloží volič zalepenou hlasovací obálku do návratové obálky a odešle ji poštou. Poštovné hradí volič. Městská část Bratislava-Petržalka vytvoří zvláštní volební okrsek, ve kterém jsou zpracovány takto doručené návratové obálky. Návratové obálky jsou otevřeny a hlasovací obálky jsou vybraným zástupcem městské části vloženy do volební urny a následně sečteny.

§ 35 upravuje volbu poštou voličů, kteří mají trvalý pobyt na území Slovenské republiky, ale v čase voleb se zdržují mimo její území. Takový volič může nejméně padesát dní přede dnem voleb požádat obec, ve které má trvalý pobyt, o volbu poštou. Obec zašle voliči nejpozději 35 dnů před konáním voleb na jím udanou zahraniční adresu:

- a) hlasovací obálku (neprůhledná obálka stejné velikosti, kvality a barvy opatřená úředním razítkem obce),
- b) hlasovací lístky,
- c) návratovou obálku,
- d) poučení o způsobu hlasování.

Návratová obálka musí obsahovat nápis *volba poštou*. Musí na ní být uvedena adresa sídla obecního úřadu coby adresáta a adresa voliče v zahraničí jako odesílatele. Po vložení hlasovacího lístku do hlasovací obálky vloží volič zalepenou hlasovací obálku do návratové obálky a odešle ji poštou. Poštovné hradí volič. Volební komise označí v seznamu voličů voliče, kteří hlasovali pomocí volby poštou. Návratové obálky jsou otevřeny a volební obálky jsou vloženy do volební urny a následně sečteny.

---

¹² Do zvláštního seznamu voličů je volič zapsán na základě písemné žádosti, která musí být doručena nejpozději padesát dnů před dnem konání voleb. K žádosti volič přiloží čestné prohlášení ve státním jazyku (slovenština), že nemá trvalý pobyt na území SR, a fotokopii osvědčení o státním občanství nebo platného slovenského pasu .

Jak vyplývá z výše uvedeného, korespondenční volba je na Slovensku využívána pro realizaci volby občany, kteří se v den konání voleb nachází mimo území státu bez rozdílu toho, zda tito občané mají nebo nemají na území Slovenské republiky trvalý pobyt.¹³

Využití korespondenční volby ve volbách v roce 2006, 2010 a 2012

	2006	2010	2012
Celkový počet voličů	4 272 517	4 362 369	4 392 451
Účast hlasujících ve volbách	2 335 917	2 566 779	2 596 443
Procentní vyjádření účasti ve volbách	54,67 %	58,83 %	59,11 %
Celkový počet voličů hlasujících korespondenčně	3 427	5 861	7 051
Podíl celkového počtu voličů hlasujících korespondenčně na počtu hlasujících ve volbách	0,14 %	0,22 %	0,27 %

Zdroj: volební server Statistického úřadu SR, <http://statistics.sk/>

Slovenská úprava korespondenční volby neobsahuje žádný mechanismus ověřování, zda volbu provedl registrovaný volič osobně (návratová obálka nemusí být úředně ověřena, volba nemusí být provedena před úřední osobou atd.). Volební orgány tak ponechávají na zodpovědnosti voličů ochranu svého práva tajné a osobně provedené volby. Mechanismus korespondenční volby je upraven tak, aby ze strany volebních orgánů chránil tajnost při sčítání hlasů, aby nešlo ztotožnit voliče s odevzdaným hlasem. Zákonodárce tak vytvořil konstrukci, kdy jsou rozlišeny dvě fáze voleb – volba prováděná voličem a sčítání hlasů. Odpovědnost za dodržování volebních principů je zákonodárcem v první fázi přenesena na voliče. Ve druhé fázi jsou voliči jeho práva zaručena ze strany volebních orgánů.

Rakousko

Volby do rakouské Národní rady upravuje federální zákon o parlamentních volbách (NRWO) z roku 1992. Korespondenční volba byla zavedena novelou tohoto zákona v roce 2007.¹⁴

Tento způsob volby je možný na základě vydání poštovní hlasovací obálky. Poštovní hlasovací obálka se skládá ze zvláštního formuláře sloužícího k identifikaci voliče a z hlasovacího lístku s obálkou. O její vydání mohou požádat osoby, u kterých je předpoklad, že v den konání voleb nebudou v místě, kde jsou zapsáni v seznamu voličů (§ 38, odst. 1

¹³ Možnost korespondenční volby ze zahraničí pro občany s trvalým pobytem na území Slovenska byla poprvé využita ve volbách v roce 2006.

¹⁴ Dostupný na: <http://www.bmi.gv.at/bmireader/documents/415.pdf> [27. 6. 2012]

NRWO). O vydání poštovní hlasovací obálky mohou požádat také osoby, které se nemohou zúčastnit volby osobně z důvodu nedostatečného dopravního spojení, upoutání na lůžko, vysokého věku, výkonu trestu, vazby (§ 38, odst. 2 NRWO).

Poštovní hlasovací obálka je vydávána na základě písemné nebo ústní žádosti voliče příslušným obecním úřadem, kde je žadatel zapsán v seznamu voličů, a to ve lhůtě od oficiálního vyhlášení konání voleb nejpozději do třetího dne přede dnem voleb. V zahraniční může být poštovní hlasovací obálka vydána zastupitelským úřadem (§ 39 NRWO). Vydání poštovní hlasovací obálky musí být zaznamenáno do seznamu voličů.

Podle § 60 výše uvedeného zákona:

- (1) Voliči, kteří se v den voleb nacházejí v zahraničí, a kterým byla vydána poštovní hlasovací obálka, mohou své hlasovací právo realizovat pomocí procedury popsané v odst. 2-6 tohoto paragrafu, a to zasláním svého poštovního hlasovacího lístku příslušnému volebnímu orgánu, jehož adresa je uvedena na poštovním hlasovacím lístku.*
- (2) Pokud se volič rozhodne hlasovat podle procedury uvedené v odst. 1, musí svoji poštovní hlasovací obálku nechat ověřit osobou, která odpovídá úrovni rakouského notáře, nebo jinou osobu, která může, podle práva země, ve které se volič nachází, ověřovat listiny, nebo může listinu ověřit jiným způsobem, který je, podle práva země, ve které se nachází, možný. Poštovní hlasovací obálku může ověřit také vedoucí diplomatické mise Rakouska nebo, v případě nutnosti, osoba jím zmocněná. Ověření musí obsahovat totožnost voliče a místo a čas (datum a hodinu), kdy volič vložil zapečetěný hlasovací lístek do poštovní hlasovací obálky. Ověření musí být vydáno před uzavřením poslední volební místnosti v Rakousku.*
- (3) V případě voličů, kteří jsou členy mise vyslané do zahraničí na základě žádosti mezinárodní organizace, může být ověření vydáno vedoucím mise nebo jím zmocněnou osobou.*
- (4) Mimoto může být ověření provedeno občanem Rakouska, který dosáhl plnoletosti a vlastní platný rakouský pas. Datum vydání pasu musí být uvedeno na poštovní hlasovací obálce, jinak bude hlas považován za neplatný.*

Poštovní hlasovací obálka, společně se zapečetěnou obálkou obsahující hlasovací lístek, musí být doručena příslušnému volebnímu orgánu do 12. hodiny osmého dne následujícího po dni voleb. Žádná volební obálka, která bude doručena místní volební komisi po dané lhůtě, nebude započítána, pokud již bude oficiálně ukončeno sčítání hlasů.

Rakouská úprava obsahuje mechanismus ověřování toho, zda volič provedl svoji volbu samostatně. Ověření samotné v důsledku nevytváří závažnou překážku pro provedení volby, protože může být provedena jakýmkoliv občanem Rakouska, který disponuje cestovním pasem. Zákonodárce vytváří systém, který má zaručit dodržení jednoho ze základních principů volebního práva, totiž to, že volba musí být provedena osobně voličem.

Polsko

Polští občané, kteří splňují podmínky pro výkon volebního práva a kteří mají adresu trvalého pobytu mimo území Polska, jsou na základě čl. 35 volebního zákona¹⁵ zapsáni do zvláštního seznamu voličů, který vede místně příslušný konzulát. Voliči zapsaní ve zvláštním voličském seznamu mohou volit buď na konzulátu, nebo mohou volbu provést korespondenční formou. Korespondenční volba je popsána v čl. 63 a následujících. Záměr hlasovat korespondenční formou musí volič ohlásit nejpozději 15 dnů před konáním voleb na příslušném konzulátu. Toto oznámení může být provedeno osobně, písemně, telegramem, faxem nebo elektronickou formou. Volič musí uvést své jméno a příjmení, datum narození, rodné číslo, číslo pasu a místo a datum jeho vydání a adresu pobytu, popřípadě adresu, na kterou chce zaslat hlasovací lístky (tzv. hlasovací balíček).

Konzulát zašle voliči, který o to požádal, hlasovací balíček, jenž obsahuje: návratovou obálku se zpáteční adresou, hlasovací lístek, volební obálku na hlasovací lístky, prohlášení o osobním provedení volby, instrukce pro hlasování. Volič vloží vyplněný hlasovací lístek do volební obálky, kterou společně s vyplněným prohlášením o osobně provedené volbě vloží do návratové obálky a na vlastní náklady zašle na konzulát. Volební komise na konzulátu otevře návratové obálky a volební obálky vloží do volební urny.

Poprvé mohli voliči využít korespondenční formu hlasování ve volbách v roce 2011. Celkový přehled voličů využívajících korespondenční volbu není k dispozici, podle tiskových zpráv využilo tuto možnost např. z 15 000 polských voličů s trvalým pobytem v Německu 4 487 voličů, ze 6 000 polských voličů v Belgii to bylo asi 300 voličů.

Polská úprava ponechává odpovědnost za osobní provedení volby na voličovi. Volič musí společně s volební obálkou obsahující hlasovací lístek odeslat i podepsané prohlášení, že volbu provedl osobně.

---

¹⁵ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy

Závěr

Korespondenční volba představuje základní nástroj jak rozšířit voličovi možnosti využít práva volit. Jak ukazuje předložená komparace, tuto možnost nabízí voličům všechny země v sousedství s Českou republikou. Pokud jde o časové zavedení korespondenční volby, není zásadní rozdíl mezi postkomunistickými zeměmi a západními demokraciemi. Slovensko a Polsko aplikují tuto možnost od roku 2006, resp. 2011, Rakousko od roku 2007. Diskuse o jejím zavedení se zde přitom vedla od 60. let dvacátého století.¹⁶ Tradice korespondenční volby v Německu je delší, sahá do roku 1956.¹⁷

Konkrétní úpravy korespondenční volby v jednotlivých zemích vykazují některé zásadní systémové rozdíly. Předně jde o definování skupin voličů, které mohou korespondenční volbu využít na základě tzv. místního censu. Polsko podmiňuje využití korespondenční volby trvalým pobytem občana mimo území Polska. Slovensko umožňuje využití korespondenční volby pro občany pobývajících trvale mimo území státu. Občané s trvalým pobytem na území Slovenska mohou korespondenční volbu využít pouze tehdy, pokud pobývají v den konání voleb mimo území Slovenska. V případě Rakouska i Německa lze využít korespondenční volbu i pro volbu z území státu. Podmínkou využití tohoto institutu v případě Rakouska a Německa je tak tedy pouze nepřítomnost v době volby na území volebního okrsku, kde je volič zapsán v registru voličů. Rakouská právní úprava např. explicitně uvádí mezi důvody využití korespondenční volby špatnou dopravní obslužnost nebo připoutání na lůžko.

Druhou významnou systémovou charakteristikou korespondenční volby je způsob zaručení osobního výkonu volebního práva. Slovenská a polská úprava ponechávají odpovědnost za osobní výkon volebního práva pouze na voliči, zákonná úprava neobsahuje žádné požadavky na ověření volebního výkonu. Obdobně je tomu v případě německé úpravy. Ta ovšem explicitně obsahuje odkaz na trestní zákoník, který definuje případnou manipulaci s vůlí voliče jako trestný čin s možností odnětí svobody až na tři roky. Nejsložitější konstrukci ověřování osobního provedení korespondenční volby oprávněným voličem obsahuje rakouská

---

¹⁶ Klaus Poier: Postal Voting in Austria – First Experiences from a Law and Political Science Perspective, *International Constitutional Law Journal*, Vol 3, 4/2009, str. 255 – 267.

Dostupný na:

<http://www.internationalconstitutionallaw.net/download/6110a6f9ef0f377cce8bb9c219a43a2d/Poier.pdf> [25. 6. 2012]

¹⁷ Serge Gutwirth: *Data Protection in a Profiled World*, Springer Science + Business Media B.V., 2010, str. 173

Dostupná na:

http://books.google.cz/books?id=V9pffOKMqFEC&pg=PA177&lpg=PA177&dq=germany+postal+voting&source=bl&ots=IGwq8vpd1q&sig=CHcUNoaYHagZnJ9e_vzI7qUQrI&hl=cs&sa=X&ei=pZLpT7XiJojbtAa_kOSQDg&ved=0CGgQ6AEwCTgU#v=onepage&q=germany%20postal%20voting&f=false

[25. 6. 2012]

právní úprava. I ona ovšem připouští jako možnou formu kontroly ověření osobního výkonu volby jiným voličem, který má vydaný cestovní doklad. Obecně však lze konstatovat, že sledované státy ponechávají odpovědnost za osobní provedení volby na voličích samotných.

V této souvislosti je zajímavé zmínit, že i v České republice je ponechána základní kontrola průběhu voleb (na úrovni okrskové volební komise) primárně na politických stranách, popř. orgánech samosprávy. Zákonodárce vytvořil konstrukci, podle které za průběh voleb je sice zodpovědný stát, ovšem samotný výkon volebního práva, přesněji kontrola zabezpečení ústavních principů, je ponechána na politických stranách, resp. občanech. Politické strany, které delegují své zástupce do okrskových volebních komisí totiž nesmí vykonávat státní správu. Tato skutečnost je důležitá, protože průběh voleb je ponechán na občanech (samosprávě), nikoliv na státní správě. Dalším významnou souvislostí, která je spojována s korespondenční volbou, je zavádění voleb pomocí nástrojů vzdálené elektronické komunikace, tzv. volby po internetu. V zemích, kde bylo zaváděno elektronické hlasování bylo v období předcházejícím zavedení elektronického hlasování využíváno korespondenční hlasování, které je fakticky prvním krokem k řešení základních problémů spojených s elektronickým hlasováním. Jde o rozvolnění výkonu volebního práva s určitým prostorem a určitým časem, a také o řešení problému s identifikací voliče.

Jak již bylo řečeno, úprava korespondenční volby, na rozdíl od klasické volby, musí specifickým způsobem zajistit především identifikaci voliče. Garance toho, že volič není při volbě pod nátlakem nebo vlivem jiné osoby, je však prakticky nemožná. Toto lze ošetřit pouze ex post. Ostatně i formální zaručení tajnosti volby odchodem do vymezeného prostoru, kde je volič sám, nemůže absolutně zaručit, že není nikým ovlivněn v rozhodování. Fakticky je tak kontrolováno prostředí, nikoliv skutečná nezávislost rozhodování.¹⁸

---

¹⁸ Rozhodování je vždy svým způsobem „závislé“ a pod vlivem názorů druhých, nezávislý a bez nátlaku by měl být samotný akt volby, a v tom má volba ve volební místnosti výhodu.